

A **ג"ד**
Intro
Today we will learn בע"ה of דף י בבא קמא
Some of the topics we will learn about include.

חומר בשור מבבור
חומר בבור מבשור
The שור over בור, and of בור over שור of חומרא;

חומר בשור מבאש
חומר באש מבשור
The שור over אש, and of אש over שור of חומרא;

חומר באש מבבור
וחומר בבור מבאש
The שור over אש, and of בור over אש of חומרא;

The Mishnah's Halachah of
הכשרתי במקצת נזקו
חבתי בתשלומי נזקו
כהכשר כל נזקו
If a person was only a partial cause of היזק, he is still fully
liable for תשלומין as if he was the complete cause of the
היזק, as the Gemara elaborates

הכשרתי במקצת נזקו
חבתי בתשלומי נזקו
כהכשר כל נזקו
If one person dug a בור, a pit טפחים deep and then another
person completed the בור until it was 10 טפחים deep, if a
שור then falls into the בור, only the last person who
completed the בור is חייב, while the first person who started
the בור is פטור.

בור עשרה
If a person digs a בור in a רשות הרבים and it caused damage
to a שור, if it was ten טפחים deep, the owner is liable for
both מיתה and ניזקין, if the בור was less than ten טפחים, he is
liable only for ניזקין, but not for מיתה.

B The similar incident of פפא בר אבא
ה' שישבו על ספסל אחד ולא שברוהו
ובא אחד וישב עליו ושברו
האחרון חייב
If five people sat down on one bench and it did not break,
a sixth person then sat down and it did break; only the
אחרון is חייב.

The Halachah and sources of
שהבעלים מטפלין בנבילה
The שור must accept the נבילה, his שור, as a partial
payment, and the מזיק reimburses him with the difference
in value between the live שור and the נבילה, as the Gemara
explains

לא נצרכא
אלא לפחת נבילה
The שור already owns the carcass מיתה, from when
the שור died, even before העמדה בדין, when the שור was
found guilty in Bais Din. Therefore, if after מיתה the נבילה's
value decreased, the ניזק suffers the loss, because he
already owns it, and the מזיק pays only the difference of
משעת העמדה בדין but not משעת מיתה of the נבילה's value.

A

חומר בשור מבבור
חומר בבור מבשור

חומר בשור מבאש
חומר באש מבשור

חומר באש מבבור
וחומר בבור מבאש

הכשרתי במקצת נזקו
חבתי בתשלומי נזקו
כהכשר כל נזקו

בור עשרה

B

ה' שישבו על ספסל אחד
ולא שברוהו
ובא אחד וישב עליו ושברו
האחרון חייב

שהבעלים
מטפלין בנבילה

1 So let's review ...

The Gemara cites a Braisa

ת"ר חומר בשור מבבור
חומר בבור מבשור

The שור and בור each have unique stringencies which the other does not:

חומר בשור מבבור

מה שאין כן בבור

בור has four חומרות over שור:

1.

שהשור משלם את הכופר

If a שור kills a person, the owner must pay the value of the deceased, in addition to the שור being put to death.

However, if a person falls into a בור and dies, the owner does not pay כופר.

2.

וחייב בשלשים של עבד

If a שור kills an עבד כנעני, the owner must pay a קנס of 30 שקלים to the עבד's owner, in addition to the שור being put to death.

However if a עבד כנעני falls into a בור and dies, the owner does not pay קנס.

3.

נגמר דינו אסור בהנאה

If a שור kills a person and Bais Din sentences it to death, it becomes forbidden in all benefits. However, if a person falls into a בור and dies, the בור does not become אסור בהנאה.

4.

ודרכו לילך ולהזיק

A שור moves around and is more likely to cause הזיק, as opposed to a בור which is stationary.

1

ת"ר חומר בשור מבבור
חומר בבור מבשור

The כזיקין of שור and בור each have unique stringencies the other does not

חומר בשור מבבור

מה שאין כן בבור
בור has four חומרות over שור

3 נגמר דינו
אסור
בהנאה

If a שור kills a person, the שור is put to death, and all benefits are forbidden.

2 וחייב בשלשים של עבד

If a שור kills an עבד כנעני, the owner must pay a קנס of 30 שקלים to the עבד's owner, plus, the שור is put to death.

1 שהשור משלם את הכופר

If a שור kills a person, the owner must pay the value of the deceased, plus, the שור is put to death.

4 ודרכו לילך ולהזיק

A שור moves around and is more likely to cause הזיק, as opposed to a בור which is stationary.

- 2 חומר בבור מבשור
מה שאין כן בשור
שור has two חומרות over בור.
1. שהבור תחילת עשייתו לנזק
A בור is initially set to cause damage, while a שור is not.
  2. ומועד מתחילתו
Regarding בור, the owner must pay שלם נזק, the entire damage, even for the first occurrence; while regarding קרן שור, if an ox gores another ox, the owner pays only חצי נזק, half the damage, for the first and second occurrence, and only נזק שלם only if it occurred three times.
- =====

2

חומר בבור מבשור
מה שאין כן בשור
שור has two חומרות over בור

1

שהבור תחילת עשייתו לנזק
A בור is initially set to cause damage, while a שור is not.

2

ומועד מתחילתו
Regarding בור, the owner must pay שלם נזק, the entire damage, even for the first occurrence;
While regarding שור, if an ox gores another ox, the owner pays only חצי נזק, half the damage, for the first and second occurrence, and only נזק שלם only if it occurred three times.

3 חומר בשור מבאש
 חומר באש מבשור
 שור and אש each have a unique חומרא that the other does not have:
 חומר בשור מבאש
 מה שאין כן באש
 אש has four חומרות over שור
 1. שהשור משלם כופר
 2. וחייב בשלשים של עבד
 3. נגמר דינו אסור בהנאה
 4. מסרו לחרש שוטה וקטן חייב
 If a person handed over his שור to a mentally incompetent person and it caused damage, the owner is liable for פטור מתשלומין, but if he handed them his אש, the owner is פטור מתשלומין.

3

חומר בשור מבאש
חומר באש מבשור

אש and שור each have a unique חומרא that the other does not have

חומר בשור מבאש
 מה שאין כן באש
 אש has four חומרות over שור

③	②	①
נגמר דינו אסור בהנאה	וחייב בשלשים של עבד	שהשור משלם את הכופר

④

מסרו לחרש שוטה וקטן חייב
 If a person handed over his שור to a mentally incompetent person and it caused damage, the owner is liable for תשלומין.
 But if he handed them his אש, the owner is פטור מתשלומין.

4 חומר באש מבשור
 שור has one חומרא over אש
 שהאש מועדת מתחילתה
 The owner must pay שלם נזק even for the first occurrence;
 מה שאין כן בשור
 =====

4

חומר באש מבשור
 שור has one חומרה over אש
שהאש מועדת מתחילתה
 The owner must pay שלם נזק even for the first occurrence;
מה שאין כן בשור

5 חומר בבור מבאש
חומר באש מבור
אש and בור each have a unique חומרא that the other does not have.

חומר בבור מבאש
מה שאין כן באש
אש has two חומרות over בור

1.
שתחילת עשייתו לנזק
A בור is initially set to cause damage, while אש is not, because it must move to the ניזק's property.

And

2.
מסרו לחרש שוטה וקטן חייב

5 חומר בבור מבאש
חומר באש מבור

בור and אש
each have
a unique חומרא
that the other
does not have.

חומר בבור מבאש

מה שאין כן באש

אש has two חומרות over בור

1

שתחילת עשייתו לנזק

A בור is initially set to cause damage, while אש is not, because it must move to the ניזק's property

2

מסרו לחרש שוטה וקטן
חייב

6 חומר באש מבור
מה שאין כן בבור
בור has two חומרות over אש

1.

שהאש דרכה לילך ולהזיק
אש moves and is more likely to cause damage, as opposed to a בור which is stationary.

And

2.

ומועדת לאכול
בין דבר הראוי לה ובין דבר שאינו ראוי לה
A person is liable for everything that his אש burns, regardless of whether it was suitable for burning such as עצים, wood, or it was not suitable such as כלים, utensils.
However regarding בור, the owner is חייב only for a בהמה that falls in, but is פטור for a כלי that falls in and breaks.

=====

6 חומר באש מבור
מה שאין כן בבור

מה שאין כן בבור

בור has two חומרות over אש

1

שהאש דרכה לילך ולהזיק

אש moves and is more likely to cause damage, as opposed to a בור which is stationary.

2

ומועדת לאכול
בין דבר הראוי לה
ובין דבר שאינו ראוי לה

A person is liable for everything that his אש burns, regardless of whether it was suitable for burning such as wood, - or it was not suitable such as utensils.

However regarding בור, the owner is חייב only for a בהמה that falls in but not for a כלי that falls in and breaks.

7 The previous Mishnah mentioned

הכשרתי במקצת נזקו
חבתי בתשלומי נזקו
כהכשר כל נזקו

If a person was only a partial cause of הדיק, he is still fully liable for תשלומין as if he was the complete cause of the הדיק; as the Gemara elaborates;

כיצד החופר בור תשעה
ובא אחר והשלימו לעשרה
האחרון חייב

If one person dug a pit 9 טפחים deep, and then another person completed the בור until it was 10 טפחים deep, if a שור falls into the בור, only the last person who completed the בור is חייב, while the first person who started the בור is פטור.

As the Gemara explains, regarding מיתה, if the שור died in the בור, all agree that

אחרון חייב

Only the last person is חייב, while the first person is פטור, because, as Rashi explains

דט' טפחים

אין בהן כדי להמית

A שור of nine טפחים is not capable of killing a שור.

However, regarding גניזקין, if a שור was injured in the בור, there is a Machlokes in a Braisa, the תנא קמא holds

אחרון חייב

למיתה ולגניזקין

Regarding both מיתה and גניזקין, only the last person is חייב, while the first person is פטור.

רבי holds

אחר אחרון למיתה

אחר שניהם לגניזקין

Regarding מיתה, only the last person is חייב, and the first person is פטור, but regarding גניזקין, both are חייב, because a שור of nine טפחים is capable of injuring a שור.

=====

7

If a person was only a partial cause of הדיק, he is still fully liable for תשלומין as if he was the complete cause of the הדיק

הכשרתי במקצת נזקו
חבתי בתשלומי נזקו
כהכשר כל נזקו

כיצד החופר בור תשעה
ובא אחר והשלימו לעשרה
האחרון חייב

If one person dug a pit 9 טפחים deep, and then another person completed it to 10 טפחים deep,

If a שור then falls into the בור, only the last person who completed the בור is חייב, while the first person who started the בור is פטור.

Regarding מיתה
If the שור died in the בור, all agree that

אחרון חייב

A Rashi explains

דט' טפחים

אין בהן כדי להמית

A שור of nine טפחים

is not capable of killing a שור.

Regarding גניזקין

If a שור was injured in the בור, there is a Machlokes

טעם קמא

אחרון

חייב

למיתה

ולגניזקין

only the last

person is חייב,

while the first

person is פטור.

רבי

אחר אחרון
למיתה

אחר שניהם
לגניזקין

Regarding גניזקין

both are חייב, because

a שור of nine טפחים is

able to injure a שור

8 The Gemara discusses a similar case of היזק caused by numerous people, and even so only the last person is חייב, as in the following incident:
 חמשה שישבו על ספסל אחד ולא שברוהו
 ובא אחד וישב עליו ושברו
 האחרון חייב
 If five people sat down on a bench and it did not break, a sixth person then sat down and it did break;
 Only the אחרון is חייב, even though the אחרון did not completely cause this היזק.

The Gemara seeks to explain two points:

1. Why is האחרון חייב?

2. And once explained, it seems to be a פשיטא; why does the Braisa have to teach it?

According to the דרישה's understanding of רש"י this can be explained two ways:

1. We are speaking of a case where

דבלאו איהו לא הוה מיתבר כלל

Without the last person it would not have broken at all.

Therefore,

האחרון חייב

He's liable all by himself, because he is considered to have caused the entire damage, since before he sat down there was no מזיק at all.

If so, פשיטא?

The Gemara answers;

לא צריכא

דבהדי דסמיך בהו תבר

And as Rashi explains;

דלא ישב עליו

אלא עמד על רגליו ונסמך עליהם

He did not actually sit on the bench - he merely leaned on the people sitting on the bench;

מהו דתימא כוחו לאו כגופו דמי

קמ"ל דכוחו כגופו דמי

The חידוש is that even though this is only כוחו he is חייב.

8

**חמשה שישבו על ספסל אחד
ולא שברוהו
ובא אחד וישב עליו
ושברו
האחרון חייב**

?

Why is
האחרון חייב

it seems to be a
פשיטא

It is a case where
**דבלאו איהו לא
הוה מיתבר כלל**

*Without the last person it
would not have broken at all.*

Therefore,
האחרון חייב
*He's liable by himself,
because he is considered
to have caused
the entire damage,
since before he sat down
there was no מזיק at all.*

The Gemara answers;
**לא צריכא
דבהדי דסמיך בהו
תבר**

And as Rashi explains;
**דלא ישב עליו
אלא עמד על רגליו
ונסמך עליהם**
*He merely leaned on the
people on the bench;*

**מהו דתימא
כוחו לאו כגופו דמי
קמ"ל דכוחו דמי**
*Even though this is
only כוחו - he is חייב.*

9

2.

The second way to it explain it is that we are speaking of a case where

דבלאו איהו הוי מיתבר בתרי שעי
והשתא איתבר בחדא שעה

Had the אחרון not sat down, the bench would have broken anyway after two hours, but now, with him sitting down, it broke after one hour.

Now, האחרון חייב, because
דאמרי ליה אי לאו את

הוי יתבנין טפי פורתא וקיימין

The אחרון, the first people, can claim to the אחרון, had you not sat down, we would have stood up before two hours, and the bench would not have broken.

The אחרון however, cannot claim to the ראשונים,
אי לאו אתון בדידי לא הוה מיתבר

And as Rashi explains

היה לכם לעמוד

You should have all stood up when I sat down and the bench would not have broken just from my weight?

Because, according to Rashi's גירסא,

לא צריכא

דזגא מזגא

As he sat down on the bench he leaned on the others, preventing them from standing up.

And it's not a פשיטא, because

מהו דתימא כוחו לאו כגופו דמי

קמ"ל דכוחו כגופו דמי

The חידוש is that even though his preventing them from standing up was only כוחו he is חייב ב.

=====

9

2

**דבלאו איהו
הוי מיתבר בתרי שעי
והשתא איתבר בחדא שעה**

*Had the אחרון not sat down
the bench would have broken anyway after two hours,
but now, with him sitting down
it broke after one hour.*

האחרון חייב

because

**דאמרי ליה אי לאו את
הוי יתבנין טפי פורתא וקיימין**

*The ראשונים, the first people, can claim to the אחרון,
we would have stood up before two hours,
and the bench would not have broken.*

*However, the אחרון cannot claim to the ראשונים,
אי לאו אתון בדידי לא הוה מיתבר*

And as Rashi explains

היה לכם לעמוד

If you all stood up when I sat down it would not have broken

לא צריכא דזגא מזגא

*As he sat down on the bench he leaned on the others,
preventing them from standing up.*

And it's not a פשיטא, because

**מהו דתימא כוחו לאו כגופו דמי
קמ"ל דכוחו כגופו דמי**

*The חידוש is that even though his preventing them from
standing up was only כוחו he is חייב ב.*

10 The Gemara proceeds and discusses the Mishnah's wording
 חבתי בתשלומי נזקו
 The word בתשלומי teaches the Braisa's Halachah of תשלומי נזק
 מלמד שהבעלים מטפלין בנבילה
 The נזק must accept the נבילה, his dead שור, as a partial payment, and the מזיק reimburses him for the difference in value between the live שור and the נבילה. And although the Pasuk already taught
 ישיב לרבות שוה כסף ואפילו סובין
 All שוה כסף is acceptable for payment, and certainly the נבילה qualifies?
 לא נצרכא
 אלא לפחת נבילה
 This Pasuk teaches that the נזק already owns the carcass העמדה מיתה, from when the שור died, even before העמדה בדין, before the מזיק was found guilty in Bais Din. Therefore, if between מיתה and העמדה בדין the נבילה's value decreased, the נזק suffers the loss, because he already owns it, and the מזיק pays only the difference of the נבילה's value מישעת מיתה but not בדין העמדה.

10

חבתי בתשלומי נזקו

מאמך לביקאים מטפלין קבילי
 The נזק must accept the נבילה, his dead שור, as a partial payment

Although the Pasuk already taught
ישיב לרבות שוה כסף ואפילו סובין
All שוה כסף is acceptable for payment and certainly the נבילה qualifies?

**לא נצרכא
 אלא לפחת נבילה**

If between מיתה and העמדה בדין the נבילה's value decreased, the נזק suffers the loss, because he already owns it, and the מזיק pays only the difference of the נבילה's value מישעת מיתה

11

The Gemara mentions three sources for this Halachah שהבעלים מטפלין בנבילה

1.

The Pasuk that refers to a person who killed a שור states מכה נפש בהמה ישלמנה

אל תקרי ישלמנה
אלא ישלימנה

The word is understood as ישלימנה with implies שישלם המותר, the מוזיק pays only the difference.

2.

The Pasuk that refers to a שומר שוכר whose פקדון animal was killed by another animal;

אם טרף יטרף יביאהו עד
הטרפה לא ישלם

However, the Gemara expounds the words as follows:

עד טרפה ישלם
טרפה עצמה לא ישלם

If the שומר was negligent, he pays only the value of the live animal minus the value of the טריפה, but he does not pay for the טריפה.

3.

The Pasuk that refers to one person's שור that killed another person's שור,

והמת יהיה לו
לניזק

The נזיק goes to the נבילה.

And the Gemara explains in detail the need for all three Pesukim.

This discussion continues in the next Daf

11

הבעלים מטפלין בנבילה

1

The Pasuk that refers to a person who killed a שור

מכה נפש בהמה ישלמנה

**אל תקרי ישלמנה
אלא ישלימנה**

The word is understood as ישלימנה and implies שישלם המותר, the מוזיק pays only the difference.

2

The Pasuk that refers to a שומר שוכר whose פקדון animal was killed by another animal;

**אם טרף יטרף יביאהו עד
הטרפה לא ישלם**

The Gemara expounds the words as follows:

**עד טרפה ישלם
טרפה עצמה לא ישלם**

If the שומר was negligent, he pays only the value of the live animal minus the value of the טריפה, but he does not pay for the טריפה.

3

The Pasuk that refers to one person's שור that killed another person's שור,

**והמת יהיה לו
לניזק**

The נזיק goes to the נבילה.

And the Gemara explains in detail the need for all three Pesukim.